

Uw pensioengeld is uw eigendom. Wanneer gaan werkgevers, vakbonden, de VVD en het ABP dat eindelijk erkennen?

Posted on 13 december 2023 by Menno Tamminga

‘Doorgeschoten schijndemocratie’. Kent u dat begrip?

Toen ik het vorige week voor het eerst hoorde, moest ik aan Wim Kok denken. In 1997, Kok (PvdA) was premier, bestempelde hij de miljoenenwinsten die topmanagers maakten met personeelsopties als ‘exhibitionistische zelfverrijking’. Het ongenoegen over het onderwerp leek met de spreker aan de haal te zijn gegaan. Bedoelde Kok misschien exorbitant in plaats van exhibitionistisch?

‘Doorgeschoten schijndemocratie’ is ook zo’n woordcombinatie. Schijndemocratie heeft al een negatieve lading. Het woord zegt dat je als burger word gefopt. En dan ook nog eens doorgeschoten. Dat is gefopt worden in het kwadraat. Doorgeschoten schijndemocratie is, kortom, iets dat je niet moet willen.

PVV en NSC botsen met de pensioenwereld

Toch is Harmen van Wijnen, de voorzitter van het uitvoerend bestuur van ABP, het grootste Nederlandse pensioenfonds (overheid en onderwijs; 457 miljard euro beleggingen) er bang voor. In een interview vorige week met RTL Z hekelde hij de opvattingen en plannen van de twee grootste winnaars bij de Tweede Kamerverkiezingen, namelijk de PVV en Nieuw Sociaal Contract (NSC) van Pieter Omtzigt. Een pensioenfondsbestuurder hoeft wat mij betreft niet 24 uur per dag deemoedig te zijn, liever niet zelfs, maar de plannen van gekozen volksvertegenwoordigers als volksverlakkerij wegzetten, is op 'n zachtst gezegd niet handig.

PVV en NSC hebben hun eigen opvattingen over de toekomst van de pensioenen. Opvattingen die niet stroken met die van de pensioenwereld, waar de vakbonden en de werkgevers het voor het zeggen hebben. De pensioenwereld houdt ook niet zo van politieke en andere pottenkijkers. Want zoals het nu gaat, zo gaat het al honderd jaar, zei ABP-chef Van Wijnen bijna triomfantelijk.

De PVV wil, kort gezegd, de eerder dit jaar aangenomen Wet Toekomst Pensioenen ongedaan maken. Een van de prioriteiten van NSC is een referendum per pensioenfonds met de vraag of de pensioengerechtigden willen overstappen naar de nieuwe regeling in deze wet. In de toekomst wordt de hoogte van uw pensioen rechtstreeks gekoppeld aan de beleggingswinsten en verliezen op de financiële markten. Deze referenda zijn volgens Van Wijnen doorgeschoten schijndemocratie.

Het debat draait, als je het pensioenjargon en gevoelens van ongenoegen wegstreept, om een simpele vraag: zijn de gespaarde pensioenen eigendom van de deelnemer? En zo ja, hoe moeten de wetgever en de pensioenwereld vervolgens met dat eigendom omgaan?

De eigendomsvraag hangt al sinds 2010 boven de toekomst van de pensioenen, maar politici en pensioenwereld ontlopen de vraag. In 2010/2011 was er voor het eerst een pensioenakkoord van werkgevers, vakbonden en kabinet. Dat akkoord leidde tot zoveel tweespalt binnen de FNV dat men het opgaf. In 2019 volgde een nieuw akkoord, dat in veel opzichten overeenkomsten vertoont met dat van 2011. Het nieuwe akkoord was de basis voor de nieuwe wet.

In het RTL Z interview vertolkte Van Wijnen de traditionele denkbeelden in de

pensioenwereld. De nieuwe wet is een feit, we moeten door, iedereen heeft er naar gekeken en hij somde op: werkgevers, vakbonden, de Tweede Kamer. Zo gaat het al honderd jaar, zei hij ook. En: 'Zo werkt de polder'. Ja, zo werkt het handjeklap van werkgevers en vakbonden in het zogeheten poldermodel.

Hoe liberaal is de VVD?

Het eerste woord dat me vervolgens te binnen schoot was... schijndemocratie.

Wie noemde hij niet? U. De individuele pensioendeelnemer.

Overigens denkt VVD-leider Dilan Yeşilgöz, de grote verliezer bij de verkiezingen, er niet zoveel anders over dan Van Wijnen. Waarom zou je de belanghebbenden bij pensioenen zélf horen, de werknemers en de gepensioneerden? Zij wees in een één-op-één vraag en antwoord met Omtzigt in het RTL-verkiezingsdebat een referendum en een wijziging van de wet van de hand. Ook zij conformeerde zich aan het weinig liberale poldermodel.

Toch staat het onderwerp, aangenomen wet of niet, op korte termijn weer op de agenda van de Tweede Kamer. Agnes Joseph, de kersverse pensioenwoordvoerder van NSC, en zelf gepokt en gemazeld in de pensioenwereld, kreeg genoeg steun in de nieuwe Tweede Kamer voor een debat.

Afgelopen vrijdag verschaftte demissionair 'pensioenminister' Carola Schouten (ChristenUnie) de critici en de twijfelaars nieuwe munitie. Ze maakte delen van documenten openbaar over de opinies van de landsadvocaat, een belangrijk juridisch adviseur, over de achtereenvolgende pensioenakkoorden en wetsvoorstellen sinds 2010.

Het waren niet de integrale adviezen uit de periode 2010/2011 die Omtzigt als Kamerlid eerder had gevraagd. Maar wat er nu openbaar is ('inbreuk op het individuele eigendomsrecht') zaait opnieuw twijfel over de juridische houdbaarheid van de overgang van het oude naar het nieuwe pensioenstelsel. Want ja, hoe zit het met het eigendom van het pensioen?

Wél verplicht sparen, maar geen zeggenschap

Zolang deze vraag niet bevredigend is beantwoord en de pensioendeelnemers zelf geen invloed en zeggenschap hebben laten gelden, blijft de nieuwe wet tekortschieten. Dat is des te meer het geval omdat deelnemers verplicht, via hun werkgever, bij een pensioenfonds zijn aangesloten. Wél verplicht sparen, geen zeggenschap over het gespaarde als de wet wordt gewijzigd. De belangen voor deelnemers zijn groot, heel groot. Het gespaarde pensioengeld is voor de meesten van ons het grootste of op een na (eigen huis) grootste financiële bezit.

De hartenkreet van ABP-bestuurder Van Wijnen dat het al honderd jaar zo gaat, snijdt geen hout. Er zijn wel meer gewoontes en gebruiken van een eeuw geleden afgeschaft omdat hun houdbaarheidsdatum verstreken was. Traditie is geen adequate basis voor het beheer van ongeveer vijftienhonderd miljard euro pensioengeld.

[Menno Tamminga](#) is economisch columnist van Wynia's Week. Eerder was hij redacteur en columnist van Het Financieele Dagblad en van NRC Handelsblad.

Wynia's Week wordt mogelijk gemaakt door de vrijwillig betaalde abonnementen van de lezers. Doet u al mee? Doneren aan Wynia's Week kan **[HIER](#)**. Hartelijk dank!